

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

~~VERTROUWELIJK~~

105035
5-9-69

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 7.8 1969

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 7/8 - 1969

(Tijdvak 1-7-1969 t/m 31-8-1969)

I N H O U D

No. 967.893		Blz.
I.	<u>Communisme Internationaal</u>	
	De derde Moskouse Wereldconferentie	1
II.	<u>Activiteiten van de communistische partij Nederland</u>	
	Financiële campagne	15
	De pro-Chinese groeperingen in Nederland	16
III.	<u>Activiteiten van de communistische frontorganisaties</u>	
	De Vereniging "Nederland-USSR"	19
	<u>Agenda</u>	22

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Derde Moskouse Wereldconferentie

"Recht hartelijk, maar niet minder openhartig zouden wij willen stipuleren dat - in tegenstelling tot de praktijk in elke afzonderlijke partij - de internationale communistische beweging niet geleid wordt door het democratisch centralistische beginsel: principiële problemen kunnen hier niet opgelost worden door een meerderheidsbesluit. Er is trouwens geen sprake van een 'meerderheid' of 'minderheid', in sommige kwesties zijn we het allemaal eens, in andere soms wel en soms niet."

Deze lakonieke woorden van de Spaanse delegatieleider Carrillo zijn typerend voor de communistische wereldconferentie, die van 5 tot 17 juni in Moskou tenslotte haar beslag kreeg. Want het opmerkelijke van deze bijeenkomst was niet zozeer de aan de dag tredende verdeeldheid in de communistische gelederen, als wel de feitelijke aanvaarding daarvan. Terwijl de oorspronkelijke opzet mikte op een herstel van de eenheid onder CPSU-voogdij *), is het uiteindelijke resultaat geweest dat de organisatoren, de CPSU inclusief, in de bestaande onenigheid hebben berust. Een blijkbaar onontkoombare, maar daarom niet minder ontluisterende evolutie in een politieke beweging, die altijd unanimitieit en strikte discipline als een levensnoodzaak heeft voorgesteld. Deze gebeurtenis heeft een ontluisterend einde gemaakt aan de nog steeds opgehouden fictie van ongebroken eenheid.

Eens had het internationale communisme inderdaad de allure van zulk een monolithische eenheid, dankzij de door Carrillo aangeduide leninistische organisatiewijze. Dit fameuze organisatieprincipe, dat de minderheid onderwerpt aan de meerderheid en daarna tot kritiekloze gehoorzaamheid verplicht, was in het begin van de jaren twintig ook in de statuten van de communistische wereldpartij, de Komintern, opgenomen om, onder het mom van "proletarisch internationalisme", de nationale partijen volstrekt onderhorig te maken aan de CPSU, hun grote voorbeeld en leider. Langs democratisch centralistische weg werd de CPSU-koers simpelweg verheven tot "generale lijn", waaraan alle andere partijen hun belangen ondergeschikt dienden te maken. Deze procedure kanoniseerde het Sowjetexperiment tot het enig ware socialistische model en verschafte de Sowjetpolitiek de internationale ideologische bijval, die haar moest uittillen boven het niveau van gewone machtspolitiek. Hoewel het democratisch centralisme als internationaal

*) Zie maandoverzicht 5/1969.

organisatie-beginsel de jure kwam te vervallen met de opheffing van de Komintern in 1943, bleef het feitelijk de verhoudingen tussen de partijen volgens hetzelfde patroon reguleren op grond van de macht en de mythe van de Sowjet-Unie en haar "geniale leider en leraar" Stalin. Pas met de ondermijning van deze mythe door Chroestsjows destalinisatie in 1956 begon het onfeilbare CPSU-gezag te wankelen. Voorzichtig gingen steeds meer partijen hun eigen zelfstandigheid en autonomie ernstiger nemen, waardoor de hegemonie van Moskou op den duur wel moest worden uitgehouden. Tegenover de universele geldigheid van het Sowjetmodel stelden zij uitspraken over "verschillende wegen naar het socialisme", waaraan ook Moskou van tijd tot tijd lippen-dienst had bewezen. Nog eerde de eerste communistische wereldconferentie in 1957 de Sowjet Unie als "het hoofd van het socialistisch wereldstelsel" en huldigde een tweede concilie in 1960 de CPSU als de "algemeen erkende voorhoede". Het was echter uitgerekend de CP-China die Moskou deze rol tegen heug en meug opdrong, met de waarschijnlijke bedoeling zo een patroon vast te leggen, op basis waarvan Peking de leiding zou kunnen overnemen zodra de Chinese partij de Sowjetrussische zou zijn voorbijgestreefd. De Chinezen wilden dus in werkelijkheid het Sowjetprimaat slechts relativeren en zij spraken op de conferentie van 1960 dan ook uit, dat dit leiderschap allerminst betekende dat "de besluiten van CPSU-congressen bindend zijn voor de rest". Huns inziens waren alle partijen gelijk en daarom gerechtigd tot kritiek zonder van fractievorming te kunnen worden beschuldigd. "In de betrekkingen tussen partijen mag niet geëist worden dat de minderheid zich bij de meerderheid neerlegt, want er zijn geen meerderen en minderen onder de partijen"; daarmee rekende de CP-China openlijk af met de internationale toepassing van het democratisch centralisme. De heftige woordenwisselingen bleven evenwel achter de gesloten deuren en de eenheid werd althans naar buiten gered.

Deze schijn heeft de jongste wereldconferentie niet meer kunnen ophouden. Na negen jaar voortgaande gezagsondermijning bleek de CPSU-ondanks concessies en dreigementen - niet meer bij machte het erfdeel bijeen te houden. Tevergeefs had ze in het voorbereidings-stadium haar eis tot excommunicatie van dissidente partijen (i.c. de CP-China) laten vallen, tevergeefs ook had ze het conferentie-thema ingedund van "herstel der ideologische eenheid" tot "versterking der anti-imperialistische eenheid". Even weinig effect hadden de dreigende Prawda-artikelen, die aan de vooravond en zelfs in de loop van de conferentie nog eens onvoorwaardelijke trouw aan het Moskou-gewijde

proletarisch-internationalisme op het hart wilden binden en weerspannige Westerse partijleiders bij wijze van insinuatie betichtten van zucht naar populariteit thuis. Ook zonder succes bleven de traditioneel dogmatische conferentietoespraken van Brezhnev en zijn pleitbezorgers, die - zoals de Bulgaarse partijleider Zhiwkow - als in de dagen van weleer de loyaliteit tegenover Moskou afspiegelde als de "toetssteen" van communistische trouw. Al deze vertwijfelde pogingen mochten niet baten; Brezhnev zelf moest ter conferentie het bestaan van ingrijpende verschillen in het communistische kamp erkennen, al noemde hij deze "overkomelijk" door langdurige en principiële strijd. Zijn bezweringen konden niet verhullen, dat de CPSU thans metterdaad van haar voetstuk van onfeilbaarheid heeft moeten afstappen en zich heeft moeten neerleggen bij de realiteit van de verdeeldheid om zo doende nog van de begeerde eenheid te redden wat te redden viel. Zij heeft er genoeg mee genomen tenminste nog een zo groot mogelijke meerderheid voor haar standpunten te winnen, erin berustend dat getuigenis werd afgelegd van vrijmoedige minderheidsstandpunten. Men kan er slechts naar gissen welke invloed dit dulden van opposities op de lange duur zal hebben op de gang van zaken in de afzonderlijke partijen; feit is dat de internationale monoliet erdoor is omgezet in een samenwerkingsverband, dat men op zijn voordeligst zou kunnen omschrijven als een "eenheid in verscheidenheid", waarvan Togliatti in 1964 profeteerde.

De verdeeldheid - zo men wil diversiteit - in het Moskouse kamp was natuurlijk al sinds jaar en dag geen geheim meer, maar de jongste wereldconferentie heeft ze openlijk aan het licht gebracht en ze min of meer gelegaliseerd. Dit blijkt reeds uit de afwezigheid van een reeks partijen, ook uit de afgedwongen openheid en uit de tegenstellingen in de conferentiebijdragen (met name inzake China en Tsjechoslowakije), het spreekt evenzeer uit het verwaterde hoofddocument en uit de weigering van een aantal deelnemende partijen om zelfs dit vage stuk te ondertekenen. Al deze aspecten verdienen aparte aandacht.

De deelname

Als de CPSU er prat op gaat dat in totaal 75 partijen de gang naar Moskou hebben gemaakt, moet daarbij aangetekend worden dat aanmerkelijk meer dan de helft van alle communisten ter wereld niet op de conferentie was vertegenwoordigd. Van de 81 partijen, die in 1960

op het appel waren, ontbraken er nu 13, waaronder enige zeer belangrijke. Dit waren de CP'en van Japan, Indonesië, Maleisië, Birma, Thailand, Nepal, Nieuw-Zeeland, Nederland en IJsland en, wat kwalijker was, ook de regerende partijen van China, Albanië, Noord-Vietnam en Noord-Korea. Het ontbreken van de laatste twee was wel het merkwaardigste op een conferentie die primair front moest maken tegenover de "imperialistische agressie". Omdat de Joegoslaven evenals in 1960 verstek lieten gaan en de Cubanen - toch nog onverwachts - slechts een waarnemer stuurden, waren niet meer dan 8 van de 14 regerende partijen volwaardig vertegenwoordigd. Het totale aantal werd weer wat opgevijseld door de deelname van vijf kleine partijen, die sinds 1960 door Moskou erkend waren, te weten uit West-Berlijn, Lesotho, Porto Rico, Nigeria en Guyana. Voorts door de aanwezigheid van twee clandestiene partijen, die om "veiligheidsredenen" niet nader aangeduid werden, maar later geïdentificeerd konden worden als de Filipijnse en Nepalese. Bovendien werd de deelnemerslijst geflatteerd door een groot aantal minuscule en onbeduidende partijen, waarvan bijv. alleen al de 23 Zuid- en Middenamerikaanse - bijna zonder uitzondering aan Moskou verknocht - tezamen minder talrijk zijn dan de 250.000 leden van de absente CP-Japan. Van verschillende zijden is twijfel uitgesproken over het mandaat van de Oostpakistaanse en Paraguaysse woordvoerders, die allebei optraden als strategische pionnen van Moskou in de campagne tegen China.

Al met al berust de pretentie van de Moskouse conferentie de communistische beweging te representeren, op een nogal labiele basis. Anderzijds zijn de dissidenten onderling zo incoherent en verdeeld, dat zij voorlopig zeker niet in staat zijn een vergelijkbaar congres van de grond te krijgen.

De publiciteit

Opvallend was de royale en relatief objectieve berichtgeving over de conferentie, vergeleken bij vroegere soortgelijke gelegenheden. Het is wel zeker, dat de grote openbaarheid door partijen als de Italiaanse als voorwaarde is gesteld voor hun deelname. Deze concessie zal de CPSU-leiders zeer moeilijk zijn gevallen, omdat hierdoor de vuile was buiten kwam te hangen en zelfs het thuisfront voor het eerst langs officiële weg geconfronteerd zou worden met allerlei

ketterijen. Ten behoeve van niet-communistische buitenlandse journalisten was een goed geoutilleerd perscentrum ingericht, waar uitvoerige verslagen over de handelingen van de conferentie werden verstrekt. Deze verslagen werden opgesteld door een uit negen partijvertegenwoordigers bestaande persgroep, waarvan de gemacleerde samenstelling reeds een zekere objectiviteit waarborgde. De vrijgegeven excerpten uit de redevoeringen moesten trouwens vooraf door de betrokken sprekers worden goedgekeurd, hetgeen de authenticiteit nog verhoogde. Genoemde persgroep werkte onder verantwoordelijkheid van het vierkoppige presidium van het conferentie-secretariaat, waarin 41 partijen zitting hadden. Het merkwaardige verschijnsel deed zich voor dat de Prawda - naast de officiële verslagen - nog eigen samenvattingen van de redevoeringen afdruckte, die kennelijk bedoeld waren als politieke voorlichting van het eigen partijvolk. In deze versie had de Prawda door omissie of parafrasering de ergste ongerechtigheden weggewerkt. Een andere noviteit was de alle partijen geboden mogelijkheid eigen persconferenties te houden. Verschillende hebben van deze faciliteiten gebruik gemaakt om hun ter conferentie verdedigde standpunten toe te lichten of aan te vullen.

De redevoeringen

Tijdens de vergadering bleek er - zoals te verwachten was - een vrij grote mate van eensgezindheid te bestaan over de noodzakelijke eenheid van actie tegen de gemeenschappelijke imperialistische vijand. Onder dit vrijwel onbetwistbare thema had Moskou de conferentie dan ook bijeen weten te krijgen. Uiteraard had men niet veel moeite elkaar te vinden in een resolutie over Vietnam en een gemeenschappelijk gelukstelegram aan de pas opgerichte voorlopige Zuidvietnamese revolutionaire regering. Datzelfde gold voor een reeks solidariteitsboodschappen aan "slachtoffers van het imperialisme" in Griekenland, Haïti, Indonesië en de Arabische landen. Ook werd men het eens over een oud Roemeens-Italiaans voorstel om een "anti-imperialistisch wereldcongres" bijeen te roepen, waaraan naast CP'en ook andere linkse groeperingen moeten kunnen deelnemen. Er werd daartoe een voorbereidingscommissie geïnstalleerd, waarin dertien partijen zitting kregen, doch een datum werd niet vastgesteld en opvallend genoeg reppen de officiële conferentiestukken met geen woord over dit altijd nogal omstreden plan.

Zodra de discussie over de anti-imperialistische strijd echter op bepaalde concrete situaties werd toegespitst, traden er diepgaande meningsverschillen aan de dag. Inzake de Midden Oosten-kwestie botsten bijv. de opvattingen van enerzijds de (pro)-Arabische woordvoerders, die Israël wegens "agressie" streng veroordeeld wilden zien, en anderzijds m.n. de Roemeense delegatie, die zich opnieuw uitsprak tegen zulk een eenzijdig vonnis, maar nu toch wel ontvanke-lijker was dan vroeger voor een tactisch compromis. Op hun beurt bleken de Arabische delegaties onderling sterk verdeeld in hun bena-dering van de Palestijnse verzetsorganisaties. Bepaald pijnlijk voor Oosteuropese landen als Polen en de Sowjet-Unie was het aan-dringen van de Australische en Oostenrijkse afgevaardigden op een onomwonden veroordeling van het anti-semitisme. De Latijns-Amerikaanse situatie was een andere bron van debat, waarbij de Cubaanse waarnemer Rodriguez en zijn revolutionaire sympathisanten zich afzetten tegen de afgevaardigden van de orthodoxe Latijns-Amerikaanse CP'en.

Overigens was het optreden van partijsecretaris Rodriguez een blijk van de Sowjet-Cubaanse détente, ook al bezwoer hij dat Havana haar onafhankelijke politiek zou continueren en zich slechts tot deel-name aan de conferentie had laten overhalen om de imperialistische propaganda niet in de kaart te spelen. Veruit de voornaamste strijd-punten, die in bijna alle redevoeringen doorklonken, waren evenwel de Chinese en Tsjechoslowaakse kwesties.

Of de Chinese kwestie krachtens te voren overeengekomen afspraak van behandeling was uitgesloten, valt uit geen enkele officiële ver-klaring zonder meer af te leiden. Hoogstens werd dit gesuggereerd door de Roemeense partijleider Ceausescu in zijn felle reactie op de aanval, die op de tweede dag door de Paraguese afgevaardigde werd in-gezet op de CP-China. Onmiddellijk reageerde Ceausescu met een protest tegen aanvallen op enige partij, al dan niet aanwezig. De Zuid-Afri-kaanse voorzitter van die dag stelde hiertegenover dat iedere delega-tie het recht had voor haar opvattingen uit te komen. De volgende sprekers gingen dan ook ongestoord door met hun kritiek op Peking. In tegenstelling tot hun gedrag op de consultatieve bijeenkomst in Boedapest in voorjaar 1968 liepen de Roemenen nu niet weg uit de ver-gadering. Hoezeer Ceausescu in zijn toespraak de gang van zaken ook zei te betreuren - daarbij zelfs zinspelend op de "ongegronde" uit-stoting van Joegoslavië uit het Kominform in 1948 - toch deelde hij mee "aan de conferentie te zullen blijven deelnemen teneinde ons

standpunt naar voren te kunnen brengen". Intussen liet hij geen twijfel bestaan aan zijn strikt neutrale houding in het Sino-Sowjet conflict.

Het was Brezhnev zelf, die de hoofdaanval op de CP-China lanceerde, ingeleid met het weinig overtuigende excuus, "dat wij tot voor kort niet de bedoeling hadden dit probleem aan te snijden", maar gedwongen zijn dit toch te doen "door recente gebeurtenissen, in het bijzonder de besluiten van het negende congres van de CPC" en de jongste grensincidenten. De Sowjet-propaganda is er evenwel gedurende de lange voorbereidingsperiode steeds onmiskenbaar op gericht geweest de conferentie te maken tot een anti-Chinese vierschaar en Brezhnews rede stond dan ook geheel in dat teken. Zijn formele en oppervlakkige aanval op het imperialisme en zijn welwillend pleidooi voor een ontspanning in de Oost-Westverhouding, stonden in opmerkelijk contrast tot zijn onverzoenlijke afwijzing van het Chinese "avonturisme". Hij noemde deze afwijzing "dubbel zo belangrijk", omdat "een deel van de progressieve wereldopinie nog steeds gelooft dat de huidige Chinese leiding revolutionaire aspiraties heeft en dat haar beweringen juist zijn dat zij het imperialisme bestrijdt". Deze opmerking toont aan hoezeer de CPSU erop uit is Peking te isoleren van partijen, die zich in het geschil neutraal of minstens twijfelachtig opstellen. Daarom waarschijnlijk weerhield Brezhnev zich van vèrgaande uitspraken over de interne ontwikkeling in China en concentreerde hij zich voornamelijk op de internationale aspecten van de Chinese politiek, die hij als een bedreiging voor het "socialistisch" kamp afschilderde. Zo doende zette hij het belang van de gehele communistische beweging in het perspectief van het Sowjet-belang, dat momenteel het meest direct door de "onverantwoordelijke politiek" van Peking bedreigd wordt. In het licht van deze bedreiging moet men vermoedelijk ook Brezhnews nogal kryptisch en niet nader uitgewerkt voorstel voor een Aziatisch veiligheidssysteem zien. Omdat de CPSU zich reeds vóór de conferentie had moeten verbinden niet te zullen aandringen op de excommunicatie van enige partij, dus ook niet van de Chinese, had zij zich blijkbaar het beperktere doel gesteld althans een zo groot mogelijke meerderheid tegen China op de been te brengen. Deze opzet is niet zonder succes gebleven: vertegenwoordigers van 50 partijen hebben zich op de conferentie in het anti-Chinese koor gevoegd. Hoewel het conferentie-document nergens een veroordeling uitspreekt tegen de CPC, heeft het CC van de CPSU reeds op 26 juni deze uitspraak van de

"overweldigende meerderheid" uitgelegd als een rechtvaardiging van de "onverzoenlijke strijd" tegen het Maoïsme.

Wat de Tsjechoslowaakse kwestie betreft, is het het Kremlin niet gelukt de Praagse partijleiding nog vóór de conferentie een erkenning af te dwingen van de juistheid en noodzakelijkheid van de invasie vorig jaar augustus. Wel toonde een Tsjechoslowaaks partijplenum zich eind mei bereid een verklaring af te geven, waarin het zich uitsprak tegen een behandeling op de conferentie van de interventie, omdat deze beschouwd moest worden als "een zaak tussen Tsjechoslowakije en haar bondgenoten". Uit een artikel van 7 juni in het Oostenrijkse partijblad Volksstimme viel af te lezen, dat de conferentiegangers vooraf overeengekomen waren de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije buiten de discussie te houden. Toen echter eenmaal de Paraguaysse vertegenwoordiger de CP-China had geattaqueerd, achtte de Australische delegatieleider Aarons zich gerechtigd ook de interventie in Tsjechoslowakije aan de kaak te stellen. Nog zeven andere afgevaardigden spraken expressis verbis hun afkeuring uit over de invasie, nl. die van de CP-en van Oostenrijk, Zwitserland, Spanje, Italië, Zweden, België en Engeland. De meest acceptabele van de vijf W.P.-interveniënten - in de persoon van de Hongaarse partijleider Kadar - was kennelijk de rol toebedeeld namens hen het militaire ingrijpen te verdedigen. Van de andere sprekers namen slechts de woordvoerders van vier onbetekenende partijen het expliciet voor de interventie op. Zover ging de Tsjechoslowaakse partijleider Husak niet, al toonde hij er wel begrip voor dat de bondgenoten vorig jaar hun vertrouwen hadden verloren in de bekwaamheid van de toenmalige verdedelde partijleiding in Praag om de "kritieke" situatie de baas te blijven. Hij onthield zich echter van een uitdrukkelijke rechtvaardiging van de invasie, met de opmerking dat er in zijn land zijns inziens voldoende krachten waren geweest "om de socialistische verworvenheden te beschermen". Op de achtergrond van deze discussie stond steeds de onuitgesproken vraag naar de legitimiteit van de leer der beperkte soevereiniteit, waarmee de bezetting van Tsjechoslowakije achteraf is gerechtvaardigd. De meeste Moskou-getrouwe partijen hebben deze Brezhnev-doctrine ter conferentie onderschreven in vage bewoordingen als "de verdediging van de verworvenheden van het socialisme is de internationalistische plicht van de communistische wereldbeweging". De meer onafhankelijke partijen wezen haar in

even bedekte termen af, door extra accent te leggen op de onafhankelijkheid en nationale soevereiniteit der socialistische landen en op de plicht van niet-inmenging in elkaars interne aangelegenheden. Ceausescu, die zijn land direct bedreigd weet door de omstreden doctrine, verklaarde dat het proletarisch internationalisme nooit mag worden aangewend als dekmantel voor het schenden van het soevereiniteitsbeginsel. Hij noemde het onjuist beide principia van elkaar los te maken of zelfs tegenover elkaar te plaatsen, omdat ze onafscheidelijk met elkaar zijn verbonden. De discussie overziende, moet men vaststellen dat de kwestie-Tsjechoslowakije beslist niet de explosieve uitwerking op de conferentie heeft gehad als zich tot voor kort liet aanzien. Door de hele zaak af te doen als een van de reeks bestaande meningsverschillen, is Moskou er in niet geringe mate in geslaagd de aanvankelijk hooglopende twist rond dit hete hangijzer te sussen.

Het conferentiedocument

Het hoofddocument, dat de internationale conferentie tenslotte heeft opgeleverd, heeft een totaal ander karakter dan de declaraties van de conferenties van 1957 en 1960, die zich nog ostentatief als "de generale lijn" presenteerden. Het nieuwe stuk grijpt niet terug op de twee vroegere documenten en maakt nergens "universele" aanspraken. Ook gezien de kleurloze inhoud en de vrijblijvende benadering ervan door vele conferentiedeelnemers, gaat het hier niet om een programmatisch charter van algemene geldigheid. Men vindt geen hoogdravende betuigingen van eenheid zoals nog in 1957 en 1960 gebruikelijk en vindt in plaats daarvan veelvuldige verwijzingen naar de "verschillen" in de communistische beweging. Het is duidelijk dat Moskou tenslotte heeft ingestemd met een weinigzeggend en door talrijke amendementen nog verder afgezwakt concept, om toch maar zoveel mogelijk partijen tot ondertekening te bewegen en zo een schijn van eensgezindheid te bewaren. De prijs die de CPSU hiervoor heeft moeten betalen is niet gering; niet minder dan een formeel opgeven van elke hegemonie-pretentie. Nergens vindt men tussen de rhetorische gemeenplaatsen de vroeger zo vertrouwde verwijzingen naar de voorhoederol van de CPSU. Integendeel, in een tussenzinnetje wordt lakoniek vastgesteld dat er thans geen leidend centrum meer bestaat. Ook materieel verraadt het document de uitholling van het eens beslissende gezag van de CPSU,

al is haar inbreng nog groot. Pijnlijkke wrijfpunten zijn zonder meer verzwegen en zo dit niet wel mogelijk was zijn de controversiële opvattingen eenvoudigweg naast elkaar gezet of onder een gekunstelde noemer samengebracht. De formuleringen zijn op vele punten voor meer dan één uitleg vatbaar en bieden elke partij wat wils. Met dit stuk zal de CPSU haar suprematie niet opnieuw reliëf kunnen geven. (Hetzelfde geldt trouwens voor het unaniem aanvaarde Lenin-document, waarin de Sowjetleiders aanvankelijk tevergeefs hebben getracht hun eigen politieke lijn binnen te smokkelen. Het 10.000 woorden tellend hoofddocument draagt de langademige titel "Taken in de huidige fase van de strijd tegen het imperialisme en de eenheid van actie van de communistische- en arbeiderspartijen, van alle anti-imperialistische krachten", en is verdeeld in vier hoofdstukken:

- I. Analyse van de zich verdiepende tegenstelling tussen het steeds krachtiger socialisme en het steeds agressievere imperialisme, dat aangevoerd wordt door de V.S. in nauwe verbondenheid met West-Duitsland. Deze beschouwing is vrij sober en realistisch van toon en mist de triomfalistische overdrijving over de kracht van het communisme en de nabije ondergang van het imperialisme, die voor de verklaring van 1960 kenmerkend was. Wel wordt vastgesteld, dat het kapitalistisch systeem wordt verzwakt door socio-politieke crises als gevolg van de groeiende interne antagonismen, maar tegelijk wordt een toenemende bedreiging van de wereldvrede door het imperialisme gesignaleerd.
- II. Evaluatie van de belangrijkste revolutionaire krachten, die zich tegen het imperialisme teweer stellen. De eerste en beslissende anti-imperialistische kracht is het "socialistische wereldstelsel" bestaande uit 14 landen (dus ook China, Albanië en Joegoslavië als socialistisch land erkend!). Daarom is "de verdediging van het socialisme een internationalistische taak van alle communisten" (hier schemert iets van de Brezhnev-doctrine door). Bestaande verschillen binnen het socialistisch stelsel zijn oplosbaar en niet te vergelijken met de tegenstellingen in het vijandelijk kamp; wel is nauwere samenwerking en eenheid geboden op basis van het proletarisch internationalisme en het marxisme-leninisme. Binnen de kapitalistische wereld is de internationale arbeidersklasse (d.w.z. de CP-en) de drijvende revolutionaire kracht in de beslissende klassestrijd die gericht is op de "socialistische revolutie". Om dit doel te bereiken is samenwerking geraden met socialisten, sociaal-democraten en andere democratische partijen, voorts met vakbonden, boeren, middenstanders, intellectuelen, jongeren, studenten (waarschuwing tegen pseudo-revolutionaire ideeën), vrouwen en gelovigen (aanbeveling van de dialoog). Deze "democratische alliantie" moet beheerst blijven door de arbeidersklasse en kan haar doeleinden bereiken door verschillende middelen, ook langs de parlementaire weg. De derde anti-imperialistische kracht wordt gevormd door de nationale bevrijdingsbewegingen overal ter wereld (ook in het Midden-Oosten tegen de Israëlische "agressie"). Het is van doorslaggevende betekenis dat de jonge staten, die het koloniale juk

reeds hebben afgeworpen, betrekkingen met de "socialistische landen" aangaan en allengs de "socialistische weg" kiezen. De historische Cubaanse revolutie heeft een nieuwe fase ingeluid in de revolutionaire beweging in Latijns-Amerika, waar nog vele volkeren strijd moeten voeren tegen feodale dictatuur en Amerikaans imperialisme. Deze strijd, waarin de aldaar bestaande CP-en een steeds belangrijker rol spelen, neemt verschillende vormen aan, in sommige landen die van de gewapende strijd (deze formuleringen dragen duidelijke trekken van een compromis)...

III. Programma voor eenheid van actie van alle communisten en anti-imperialistische krachten, die primair gericht moet zijn op het behoud van de wereldvrede. Daartoe moeten de imperialisten gedwongen worden tot aanvaarding van de vreedzame coëxistentie (die niets afdoet aan het goed recht van nationale bevrijdingsoorlogen) en moeten pogingen ondernomen worden om tot een uiteindelijk verbod op kernwapens te komen (voorlopig doel: ratificatie van het non-proliferatieverdrag, instelling van kernvrije zones e.d.). Van wezenlijk belang is een op een brede conferentie in te stellen veiligheidssysteem (inclusief erkenning van de DDR) en gelijktijdige ontbinding van NAVO en Warschaupact. Opgeroepen wordt tot solidariteit met alle slachtoffers van imperialisme en kolonialisme. Hieronder krijgt het Vietnamese volk een uitzonderlijke plaats, maar er wordt bijvoorbeeld ook opgekomen voor het recht van de Chinese Volksrepubliek op toelating tot de V.N. en op teruggave van Taiwan. Tenslotte wordt nog eens de oorlog verklaard aan het zich in een reeks met name genoemde landen manifesterend fascisme en racisme (ook anti-semitisme en zionisme) en tegen elke onderdrukking van volkeren en nationale minderheden.

IV. Oproep tot intensivering van de eenheid en samenwerking tussen de CP-en "op basis van het proletarisch internationalisme, solidariteit en wederzijdse hulp, respect voor onafhankelijkheid en gelijkheid en niet-inmenging in elkaars aangelegenheden". "Alle partijen hebben gelijke rechten. Thans, nu er geen leidend centrum in de internationale communistische beweging bestaat wordt vrijwillige samenwerking van steeds groter belang". "Elke CP is voor haar activiteit verantwoording schuldig aan haar eigen arbeidersklasse en bevolking en - tegelijkertijd - aan de internationale arbeidersklasse". "Elke partij bepaalt, geleid door de principes van het marxisme-leninisme en rekening houdend met de concrete nationale omstandigheden in volledige onafhankelijkheid, haar eigen politiek" en is vrij in de keuze van haar strijdmethoden - al dan niet vreedzaam. (In tegenstelling tot 1960, thans geen woord over de partijbeginselen van democratisch centralisme en collectief leiderschap; eveneens wordt gezwegen over "de dictatuur van het proletariaat", die Brezhnev nog wel in zijn toespraak voorhield als het ware revolutionaire model). De belangrijkste bijdrage van een CP in een kapitalistisch land - volgens de Declaratie van 1957 nog "de verdediging van de Sowjet-Unie" - heet nu "de machts-overname door de arbeidersklasse en haar bondgenoten". Toegegeven wordt dat de internationale beweging de laatste tijd te kampen heeft met ernstige, niet nader aangeduide, moeilijkheden en meningsverschillen. Deze kunnen echter alle door "kameraadschappelijke discussie" worden opgelost, al zal dit soms veel tijd kunnen vergen. Alles hangt af van de consequente naleving van de marxistisch-leninistische principes en de "strijd tegen rechts- en links-opportunistische afwijkingen van theorie en politiek, tegen revisionisme, dogmatisme en links sectarisch avonturisme" (in 1960

wérd het revisionisme, d.w.z. de Joegoslavische afwijking, nog als hoofdgevaar aangemerkt). Overigens mag "de afwezigheid van bepaalde CP-en geen belemmering vormen voor nauwe banden en samenwerking tussen alle CP-en zonder uitzondering,----, ook de CP-en, die niet op deze bijeenkomst vertegenwoordigd zijn". (Het opnemen van deze laatste zinsnede betekent een duidelijke overwinning voor de Roemenen en gelijkgezinden).

De ondertekening van het hoofddocument

Ondanks de uiterst voorzichtige formulering van het ontwerpdocument bleken nog tal van partijen grote bedenkingen te koesteren. Na de vele wijzigingen, die reeds tijdens de voorbereidingsbijeenkomsten waren aangebracht, moest CPSU-secretaris Ponomarew, als voorzitter van de redactiecommissie, op de voorlaatste conferentiedag medelen dat nog door 24 partijen een zeventigtal amendementen was voorgesteld, waarvan er tenslotte "na zorgvuldige discussie" in totaal dertig geheel of gedeeltelijk werden overgenomen. Doch alle concessies ten spijt bleek Moskou niet in staat de hele vergadering achter een gezamenlijke verklaring te krijgen. Bij de ceremoniële ondertekening op 17 juni bleken slechts 61 van de 75 aanwezige partijdelegaties het hoofddocument categorisch te willen ondertekenen.

Vijf partijen weigerden elke ondertekening, nl. de Dominicaanse (uit protest tegen overaccentuering van de vreedzame coëxistentie-politiek), de Engelse en Noorse (in afwachting van een beslissing van hun CC's) en tenslotte de Cubaanse en Zweedse (op grond van hun waarnemersstatus, afgezien nog van hun materiële bezwaren).

Drie partijen ondertekenden slechts het derde hoofdstuk over de concrete actie-eenheid tegenover het imperialisme, nl. de CP-en van Italië (die de andere hoofdstukken "meer propagandistisch dan analytisch" vond), Australië (die de rest van het stuk als te "oppervlakkig" verwierp) en San Marino (die momenteel alleen een program van concrete gemeenschappelijke strijd oppoortuun achtte).

Vier partijen ondertekenden het document onder voorbehoud dat zij het niet accepteren als een bindend program, van welk voorbehoud zij actewensten. Aldus de partijen van Roemenië (het stuk is "verwarringwekkend" en "overschat de mogelijkheden van het imperialisme"), Zwitserland (het "idealiseert de relaties tussen de CP-en van de socialistische landen") Spanje (het vertoont "dubbelzinnigheden en aperte hiaten") en Réunion (wilde aanvankelijk alleen hoofdstuk III signeren).

Twee partijen ondertekenden onder protest tegen de huns inziens te weinig anti-Israëliische Midden-Oosten-paragraaf, nl. de CP'en van Soedan en Marokko.

Minstens tien partijen, die uiteindelijk wel hun handtekening hebben geplaatst, hebben in het verloop van de conferentie bezwaren kenbaar gemaakt tegen onderscheiden passages. Zo toonden verschillende Latijnsamerikaanse gedelegeerden zich onbevredigd over uitspraken inzake Latijns-Amerika.

Samenvatting

Gelet op het resultaat dringt zich de vraag op waarom Moskou toch zo hardnekkig op de conferentie heeft aangedrongen. Men kan deze vraag afdoen met de opmerking dat het na al die jaren een prestigezaak was geworden of dat de Sowjets tenslotte slachtoffer zijn geworden van hun eigen systeem. Daarmee is evenwel niet alles gezegd. Onder de indruk van het turbulente ontbindingsproces binnen de wereldbeweging sinds 1960, heeft de CPSU-leiding ongetwijfeld gehoopt door een nieuw wereldcongres weer enige vat op de ontwikkeling te krijgen, deze zo mogelijk af te remmen of in te dammen en tenminste een balans te kunnen opmaken van de nieuwe krachtsverhoudingen en van haar eigen gewicht daarin. Wat dat betreft kan men haar niet elk succes ontzeggen.

Alleen reeds het doorgaan van de conferentie was ontegenzeggelijk een morele overwinning. Dat nog altijd 75 CP-en de bedevaart hebben ondernomen is een bewijs, dat Moskou zo niet langer ideologisch dan toch nog steeds liturgisch centrum is, dat vooralsnog zijn gelijke niet heeft. De conferentie gaf een weliswaar onvolmaakte, maar achteraf gezien toch nog verrassende eensgezindheid te zien, al was deze hoofdzakelijk te danken aan een afgedwongen tolerantie. Er waren geen noemenswaardige incidenten en geen enkele afvaardiging is kwaad weggelopen. Het Oosteuropes blok kwam vrij homogeen voor de dag en de crisis rond Tsjechoslowakije bleek aanmerkelijk geluwd. Zelfs de weerspannige Ceausescu, die zich in de afgelopen jaren dikwijls van gemeenschappelijke manifestaties heeft gedistancieerd, ondertekende tenslotte ondanks al zijn reserves het document "in zijn huidige vorm". Het mag de Sowjetleiding dan niet gelukt zijn de conferentie een collectieve veroordeling van China af te dwingen, toch wist ze de Maoïsten verder te isoleren door tweederde der partijdelegaties tegen hen in front te brengen. Het gros der deelnemers verbond zich aan een politiek program, waarin nog altijd een aanzienlijk aantal Sowjetdoelstellingen is verwerkt. Weliswaar zal de CPSU dit do-

cument zelf nauwelijks kunnen gebruiken om haar autoriteit op te vijzelen, maar ze heeft reeds getoond daarvoor desnoods minder tastbare conferentie-resultaten te willen aanwenden, zoals de gebleken instemming van "de overgrote meerderheid" met de Sowjetpolitiek en "de grote waardering" voor Brezhnews "principiële" inleiding. Begin augustus nam de Prawda bijv. een breedvoerig artikel over uit het Hongaarse partijdagblad, waarin betoogd werd dat de belangrijkste uitkomst van de conferentie was geweest "de gemeenschappelijke erkenning en goedkeuring van de rol van de Sowjet-Unie", hoewel dat niet zo uit de agenda bleek.

Voor deze positieve resultaten heeft de CPSU echter een hoge prijs moeten neertellen, waarvoor ze in feite al jarenlang in het krijt stond. De conferentie heeft formeel een definitief einde gemaakt aan het CPSU-primaat en aan de internationale communistische eenheid onder vigeur van het democratisch centralisme. Niet langer kunnen de Sowjetleiders ongelimiteerd rekenen op de ideologische adhaesie van een gemakkelijk te manipuleren internationale. Zulk een unanieme goedkeuring is hun nadrukkelijk onthouden voor hun politiek ten aanzien van China en Tsjechoslowakije. Van nu af aan zullen zij de legitimatie van hun politieke daden veel meer moeten zoeken in hun eigen macht en successen. Het historische belang van de conferentie is het ongehoorde feit, dat allerlei partijen - openlijk en zonder risico van excommunicatie - diepgaand met de CPSU-leiding van mening konden verschillen. Afgezien nog van het effect hiervan op de discipline in de individuele partijen, betekent dit precedent een praktische legalisatie van het pluralisme in de internationale beweging. Daarmee zijn de Italiaanse communisten eigenlijk met de winst gaan strijken. Want zij prediken reeds jaren de "polycentristische" boodschap, die moet bekeren van het anachronistische bijgeloof in een communistische monoliet. De meeste westerse CP-en hebben er in Moskou geen geheim van gemaakt, dat zij zich voortaan meer op hun binnenlandse aangelegenheden zullen concentreren dan op de "internationale taken", die de CPSU hen altijd zo graag heeft toegedacht. De derde Moskouse wereldconferentie zou wel eens een beslissend moment kunnen blijken te zijn in de voortgaande evolutie van het wereldcommunisme in nationale richtingen.

H O O F D S T U K I I

DE ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND.

Financiële campagnes.

Ondanks de voortdurend door de CPN-leiding gestimuleerde werfacties voor nieuwe leden van de partij en nieuwe lezers van "De Waarheid", nemen zowel het ledental als het abonnee-bestand nog steeds af. De uitgaven van de CPN en de partij-bedrijven vertonen noodgedwongen (hogere loonkosten en prijsstijgingen) een opgaande lijn. De CPN heeft dan ook de grootste moeite het eigen krantenbedrijf in stand te houden en "De Waarheid" als dagblad te handhaven. Naast de bovengenoemde werfacties wordt daarom aan de jaarlijkse donatie-actie bijzonder veel aandacht besteed.

In de campagne 1968-1969 wilde de CPN een bedrag van f 350.000,- bijeen brengen. In een laatste poging die actie met een gunstig resultaat af te sluiten, lanceerde de leiding van de CPN medio mei j.l. een "EXTRA-geldactie". Op dat ogenblik moest nog f 90.000,- worden ingezameld.

Ondanks een voortdurende stroom van publicaties in het dagblad "De Waarheid", die deze poging reliëf moest geven, is het niet gelukt het streefbedrag te bereiken. De opbrengst van de actie is op rond f 300.000,- blijven staan.

De campagne 1969-1970 zal f 425.000,- moeten opleveren. Dit streefbedrag wordt geschetst als minimaal nodig(!). De zeer sterke stijging houdt vooral verband met de noodzaak van het voeren van verkiezingspropaganda in het komende jaar. Er zullen dan algemene verkiezingen plaatsvinden voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden.

Op een landelijke conferentie op 16 augustus in het partijgebouw Felix Meritis in Amsterdam, werd de nieuwe campagne, ten overstaan van kamerleden uit de 17-CPN-districten, ingeleid en een toelichting gegeven op de verschillende aspecten van de actie. Tevens werd daar bekend gemaakt, dat A.A.KORLAAR, medewerker van het "Centrum" (van Propaganda voor Eenheid in de Vakbeweging en Klassenstrijd), met de landelijke leiding van de actie is belast.

De actie loopt van 1 september tot eind augustus volgend jaar. Amsterdam - met 4600 leden het grootste district van de CPN - moet f 200.000,- opbrengen.

De pro-Chinese groeperingen in Nederland.

In het eerste halfjaar van 1969 hebben drie van de vier pro-Chinese groeperingen in Nederland zich - behoudens hun extreme activiteiten - ook bezonnen op hun ideologische basis en organisatorische structuur. Alleen het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland" (maandblad "Rode Tribune"), dat afdelingen heeft in Rotterdam en Amsterdam, bleef in ongewijzigde vorm zijn oude politieke lijn uitdragen.

De Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten.

Op 2 maart 1969 vormde de groep rond het sinds medio 1964 verschijnende pro-Chinese maandblad "De Rode Vlag" zich om tot de "Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten".

Blijkens de statuten is het doel van deze Bond: "het vormen van een revolutionaire, communistische partij op grondslag van het marxisme-leninisme, die strijdt voor de omverwerping van het kapitalisme en de vestiging van het socialisme in Nederland".

In "De Rode Vlag" van maart 1969 werd deze verklaring als volgt aangevuld:

"Het ontbreekt in ons land aan een communistische partij die de strijd voor een socialistisch Nederland voert, uitgaande van het standpunt dat het gaat om een gewelddadige omverwerping van het kapitalistisch systeem. De CPN voldoet niet voor deze taak en in plaats van terug te keren op revolutionaire standpunten, zakt zij steeds verder in het moeras van de gelegenhedspolitiek - het revisionisme. De ontwikkeling in de PSP geeft eveneens geen enkele aanwijzing dat deze partij zich positief zal opstellen t.o.v. de taak, de socialistische maatschappij te vestigen in Nederland. Over een verburgerlijkte Partij van de Arbeid, die zelf ook niet voorgeeft een socialistische partij te zijn, en bovendien de partij is, die een leidende rol speelde in de koloniale oorlog tegen de Indonesische Republiek, t.o.v. deze partij behoeven wij ons niet nader op te stellen. De Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten zal de voorbereiding ter hand nemen van een nieuwe communistische partij op basis van de Marxistisch-Leninistische wetenschappen."

"De Waarheid" bestempelde op 19 maart de pas opgerichte Bond tot "een groepje anonieme revolutionairen" en het CPN-blad vroeg zich verder af:

"Waarom zo geheimzinnig? De politie is er toch niet in gemengd? Geen enkele politieke partij in Nederland is toch illegaal op

Let ogenblik? Wat valt er te verbergen?..... Maar er is ook het zich beroepen op de Chinese Communistische Partij en op de Volksrepubliek China. Wat heeft dit te betekenen? Op dit anonieme gedoe kan tenslotte niemand afgaan en de Chinese Communistische Partij zelf zou zich tenminste in alle duidelijkheid hiervan moeten distantiëren".

Tot op heden is de Chinese CP echter niet op deze suggestie ingegaan.

De Marxistisch-Leninistische Partij van Nederland.

In de herfst van het vorig jaar splitste zich van het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland" een groepje af, dat, onder de naam "Liga van Marxisten-Leninisten in Nederland" (maandblad "De Kommunist"), een eigen weg ging. Deze "Liga" heeft zich op 1 mei 1969 omgevormd tot de "Marxistisch-Leninistische Partij van Nederland".

Het communiqué waarin de oprichting van de nieuwe partij werd geannonceerd, gewaagde van een nog geringe invloed:

"Het Centraal Komitee en de leden van de MLPN realiseren zich, dat zij slechts een uitermate kleine groep vormen, en dat zij met hun besluit een zeer moeilijke weg hebben gekozen. Een weg, waarover geen geld, eer of een schitterende positie wordt aangevoerd, maar waarop iedere stap een veldslag zal betekenen en waarop de vuilspuit van de tegenstanders bij voortdurende konsekwent zal zijn gericht. Het Centraal Komitee en de leden van de MLPN weten zich echter gesteund door de internationale solidariteit, die aan het Marxisme-Leninisme-Denken van Mao Tsetung ten grondslag ligt. Zij richten zich daarbij naar de historische voorbeelden, die de Kommunistische Partij van China en de Albanese Arbeiderspartij vormen".

De beginselverklaring bevat o.m. de volgende belangwekkende passages:

"De MLPN stelt zich ten doel de werkende massa, het miljoenen leger der bezitslozen, van de overheersing van de bezittende klasse te bevrijden, waardoor de dictatuur van het proletariaat kan worden gevestigd, om vervolgens via de fase van de socialistische maatschappij te komen tot de kommunistische maatschappijstructuur"

....

"Teneinde het gevaar van het binnendringen van vijandige elementen in de MLPN zoveel mogelijk te beperken, alsmede om in staat te zijn tot in alle geledingen van het kapitalistische machts- en staatsapparaat door te dringen, zal de organisatie van de MLPN in belangrijke mate gebaseerd zijn op het cellen-systeem, waarbij alle leden tot de grootst mogelijke geheimhouding verplicht zijn"

....

"De leden van het MLPN zullen op aanwijzing van de partij op ieder terrein werkzaam zijn, waarbij in het bijzonder aandacht zal worden gegeven aan activiteiten in de jeugd-,

de vrouwen- en de vakbeweging

.....

"Hoewel de MLPN geen werkelijke mogelijkheden aanwezig acht tot een vreedzame overgang naar de diktatuur van het proletariaat via de parlementaire weg, zal de partij, voor zover zij daartoe in de toekomst reële mogelijkheden aanwezig acht, deelnemen aan de verkiezingen voor het Nederlandse parlement

"De Kommunist" drukte in haar juninummer een brief af van het Centraal Comité van de Chinese CP, waarin de MLPN "nieuwe suksessen werden gewenst in de strijd tegen het imperialisme, het revisionisme en de reaktionairen".

De "Rode Jeugd".

De pro-Chinese jongerenbeweging "Rode Jeugd", ontstaan in 1966 te Amsterdam en sinds vorig jaar in meerdere steden in ons land vertegenwoordigd, hield op 10 mei 1969 een landelijk congres. Tijdens dit congres werd een "beginsel- en actieprogramma" aangenomen, waardoor de van oorsprong nogal anarchistisch getinte beweging een duidelijker ideologisch en organisatorisch fundament kreeg. Dit "beginsel- en actieprogramma" vermeldde dat "Rode Jeugd" zich baseert op "het Marxisme-Leninisme, dat wil zeggen op de leer van Marx, Engels, Lenin, Stalin en Mao Tse-tung".

"De RJ erkent dat Mao Tse-tung de grootste Marxist-Leninist van deze tijd is en dat de Communistische Partij China en de Partij van de Arbeid van Albanië de gedachten van Mao Tse-tung, het Marxisme-Leninisme, in hun land op de juiste manier ten uitvoer brengen en dat deze landen daardoor aan de leiding staan in de strijd tegen kapitalisme, imperialisme en revisionisme".

Als doel van de "Rode Jeugd" stelde het "beginsel- en actieprogramma": "het omverwerpen van de hier bestaande diktatuur van de bourgeoisie en de instelling van de diktatuur van het proletariaat in ons land. Met andere woorden, de vorming van een socialistisch Nederland".

Volgens het "organisatie-reglement" werkt de organisatie van de "Rode Jeugd" op basis van het democratisch centralisme; zij is opgebouwd uit "cellen", die "zelfstandig of in overleg met de hogere besturen acties in hun onmiddellijke omgeving, b.v. op een school of in een bedrijf" organiseren.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE FRONTORGANISATIES

Vereniging "Nederland-USSR"

Gebouw "De Schalm"

Medio juni 1969 is aan het Frederiksplein in Amsterdam het nieuwe gebouw van de vereniging "Nederland-USSR" - dat de naam "De Schalm" kreeg - met enig feestelijk vertoon en in aanwezigheid van de ambassadeur van de Sowjet-Unie, de heer W. Lawrow, officieel geopend. De ambassadeur sprak bij deze gelegenheid de hoop uit, dat in dat gebouw Nederlanders en Russen elkaar op velerlei terrein veelvuldig zullen ontmoeten.

Door het bestuur van de vereniging "Nederland-USSR" is aangekondigd, dat "De Schalm" enerzijds een ontmoetingscentrum zal zijn van Nederlandse en Russische kunstenaars, wetenschapsmensen en toeristen en anderzijds een centrum, waar leden van de vereniging en belangstellenden bijeenkomsten en lezingen kunnen bijwonen en films zien.

In de kleine filmzaal worden permanent exposities ingericht van Nederlandse kunstenaars. De rij is geopend door de Amsterdamse schilder G. Lataster. *)

Het gebouw "De Schalm" wekt enige herinnering aan het "Huis der Vriendschap" in Moskou, de zetel van de "Unie van Sowjet-verenigingen van vriendschap en culturele betrekkingen met het buitenland", waar buitenlandse delegaties en toeristen plegen te worden ontvangen en in contact gebracht met Russische deskundigen op al die terreinen, waar die bezoekers belangstelling voor hebben.

Positie "Nederland-USSR"

De opening van het gebouw "De Schalm" betekent een mijlpaal op de weg van de vereniging "Nederland-USSR". De toespraak van de ambassadeur van de Sowjet-Unie heeft de leiding van de Nederlandse vereniging een zekere genoegdoening geschonken voor de inspanningen, die zij zich jaren lang heeft getroost om iets tot stand te brengen op het terrein van de culturele uitwisseling tussen Nederland en de Sowjet-Unie. Dat het de vereniging daarbij niet altijd voor de wind

*) G. Lataster was tot medio augustus 1969 voorzitter van de Beroepsvereniging van Beeldende Kunstenaars (BBK). Hij kwam als zodanig in de afgelopen maanden enkele malen in het nieuws bij acties van beeldende kunstenaars in Amsterdam.

is gegaan en dat men vaak heeft geleden onder tegenkanting en gebrek aan belangstelling, niet alleen van Nederlandse, maar ook van Russische zijde, is in voorgaande Maandoverzichten herhaaldelijk vermeld.

De ingebruikneming van het gebouw "De Schalm" opent voorts de mogelijkheid om - naast activiteiten op toeristisch terrein - meer activiteiten te gaan ontplooiën op het gebied van de culturele uitwisseling. Het reisbureau "Vernu" - nog steeds gevestigd in een apart pand aan de Utrechtsestraat in Amsterdam - blijft ongetwijfeld de voornaamste bron van inkomsten van de vereniging vormen en een sluis, waardoor in Nederland vele niet-communisten in aanraking komen met een communistische mantelorganisatie.

Taakverdeling

Secretaris van de vereniging "Nederland-USSR" is de heer H. Goudkuil; voorzitter en tevens directeur van het reisbureau "Vernu", is de heer W. Hulst. Tot directrice van het gebouw "De Schalm" is benoemd mevrouw W. Boezeman-Boekhoff, die sinds de oprichting bij "Nederland-USSR" werkzaam is, lid is van het dagelijks bestuur en hoofdredactrice van het verenigingsorgaan.

Reactie van CPN-zijde

Onder de titel "Zonderlinge activiteiten die aandacht trekken. Schadelijk voor werkelijke vriendschap" is op 18 juli 1969 in het communistische dagblad "De Waarheid" kritiek geleverd op organisaties en personen, die de laatste maanden op een of andere wijze het ongenoegen hebben gewekt van de leiding van de CPN. Opvallend bitter zijn daarbij vooral enkele opmerkingen over "het zaaltje" van de vereniging "Nederland-USSR" aan het Frederiksplein, over de schilder Lataster die daar een expositie hield (Lataster is dissident communist), over de activiteiten van de echtgenote van Lataster, mevrouw H. Lataster-van Hall, in het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers*) en in het Palestina-comité van de dissidente communist P. Nak, en over "sommige diplomaten uit Den Haag", waarmee worden bedoeld de functionarissen van de Russische ambassade, die contact met "Nederland-USSR" onderhouden. Het artikel besluit met te spreken van "intriges en verwickelingen, die zich rond ambassades, verschillende comité's en door de arbeidersbeweging uitgeworpen personen afspelen".

*) Het Protestcomité Vrijlating Oorlogsmisdadigers (PVO) is een bijna geheel en al aan het toezicht van de CPN-leiding onttrokken mantelcomité van de communistische verzetsorganisatie Verenigd Verzet 1940-1945.

Uitwisseling met de Sowjet-Unie in de praktijk

Van de zijde van de Unie van Sowjet-verenigingen in Moskou en van de Russische ambassade in Den Haag, is aan de Nederlandse vriendschapsvereniging herhaaldelijk verzocht zich toe te leggen op het aantrekken van intellectuelen, die de vereniging meer aanzien zouden kunnen geven en haar - ook in het buitenland - "op niveau" zouden kunnen vertegenwoordigen.

Kennelijk is de vereniging daar tot dusverre niet of onvoldoende in geslaagd, gezien althans het niveau van de delegatie die, op uitnodiging van de "Unie van Sowjetverenigingen voor vriendschap en culturele betrekkingen in het buitenland", begin juli j.l. een bezoek aan de Sowjet-Unie bracht.

Deze delegatie stond onder leiding van de Amsterdammer H. Teffer, werkzaam op het secretariaat van de vereniging "Nederland-USSR". Zij omvatte verder onder meer een actief lid van de vereniging, dat zich verdienstelijk had gemaakt bij de onlangs gevoerde werfactie van leden en abonnees, en een tweetal communisten uit Deventer, waaronder het voormalige lid van de Tweede Kamer T. Jager. Laatstgenoemde leeft (evenals zijn stad- en partijgenoot, die hem begeleidde) in onmin met de leiding van de CPN. Dat hij totnogtoe niet werd geschorst of geroyeerd, dankt hij waarschijnlijk alleen aan de populariteit, die hij vooral onder oudere partijgenoten in Overijssel geniet. Uiteraard is het feit dat hij deel uitmaakte van deze delegatie de CPN-leiding - die "Nederland-USSR" er steeds van beschuldigt te wroeten en manipuleren met dissidente communisten - een doorn in het oog.

A G E N D A
=====

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
20 en 21 sept. 1969	Politiek congres SJ	?	Socialistische Jeugd
27 en 28 sept. 1969	SJ-congres (1e deel)	Utrecht	
4 oktober 1969	Viering 50-j. bestaan CPN	Amsterdam	Comm.Partij van Nederland
10 tot 12 okt. 1969	Int. conf.Eur.Veiligheid	Wenen	Wereldvrede raad
25 en 26 okt. 1969	Organisatorisch congres SJ	?	Socialistische Jeugd
oktober 1969	Int.Conf.Eur.Veiligheid	Rome	Int. Confed.for Disarmament and Peace e.a.
eind okt. 1969	Internationaal congres over de NAVO	Nederland	NSR en andere Ned. studenten en jeugd- organisaties in samen- werking met IUS
8 en 9 nov. 1969	SJ-congres (2e deel)	?	
herfst 1969	V1e congres FIR	?	Fédération Int. des Résistants
eind nov. 1969	Anti-NAVO-meeting SJ en SVB	?	Socialistische Jeugd en Studenten- vakbeweging